

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları (Bartın Örnekleme)¹

Elementary School Fourth Graders' Attitudes toward Reading (Bartın Sample)

Serpil Özdemir, *Bartın Üniversitesi*, serpilozdemir34@gmail.com
Havva Nur Şerbetçi, *Bartın Üniversitesi*, havvanurserbetci@gmail.com

Öz. Bu araştırmanın amacı dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını incelemektir. Araştırma tarama yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Bartın il merkezinde bulunan 47 resmî ilkokulun dördüncü sınıflarında öğrenim gören 1405 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme tesadüfi örneklemeyle belirlenmiştir. Örnekleme üç ilkokul yer almıştır. Bu okullarda dördüncü sınıfta okuyan 415 öğrenciye ölçek uygulanmış, 385 geçerli veri elde edilmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerin güçlü bir okuma tutumuna sahip olduğu, kız öğrencilerin okuma tutumunun erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, ebeveyn okuma kültürünün çocukların okuma tutumunda anlamlı farklar yarattığı görülmüştür. Okul öncesi dönemde eve gazete, dergi, okuma yazma materyalleri almanın, çocuklara sesli hikâye okumanın, çocuklarla birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmenin çocukların okuma tutumunda anlamlı farklar yarattığı belirlenmiştir. Bundan başka dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Okumaya yönelik tutum, ilkokul, dördüncü sınıf öğrencileri

Abstract. This study aims to investigate attitudes towards reading of fourth graders. The research was carried out in the survey model. The scale was applied to 415 students and 385 valid data were obtained. In analyzing the data, descriptive statistics, t-test, ANOVA and correlation tests were used. Analysis of the data showed that students had a strong reading attitude, females had a higher reading attitude than males, and parent reading culture made meaningful differences in children's reading attitudes. In the pre-school period, taking newspapers, magazines, reading and writing materials; reading stories to children; visiting bookstores, book fairs, and libraries with children made significant differences in children's attitude towards reading. A moderate and positive relationship between attitudes towards reading and the number of books read outside of the course book in one year.

Keywords: Attitude towards reading, elementary school, fourth graders

¹ Bu araştırma bulgularının bir kısmı 24-26 Nisan 2017 tarihleri arasında Alanya'da düzenlenen Uluslararası Sınırsız Eğitim Araştırmaları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

SUMMARY

Introduction

Allport defines attitude as "A mental and neural state of readiness, organized through experience, exerting a directive or dynamic influence upon the individual's response to all objects and situations with which it is related (Allport, 1967, s.4). Positive attitude towards reading means loving to read and not avoiding reading. It is important to have a positive attitude toward reading to set reading as a habit. Attitudes towards reading are not only related to reading habits but also positively and significantly related to reading comprehension, Turkish academic success, use of critical thinking strategies, and high-level thinking skills. For these reasons, it is important to investigate the attitudes towards reading, and which factors influence reading attitude.

The problem of the research was determined as "How are the fourth graders' attitudes towards reading in primary school?"

The subject was addressed with the following sub-problems:

1. What is the level of attitudes towards reading of fourth grade students in primary school?
2. Do attitudes towards reading of fourth grade students in primary school;
 - a) differ significantly from their genders?
 - b) show significant differences according to the educational level of their parents?
 - c) show significant differences according to the frequency of reading books by their parents and their parents?
 - ç) make a meaningful difference to going to kindergarten?
 - d) show a meaningful difference according to taking newspaper and magazine before the children start the school?
 - e) differ significantly from those used in reading and writing materials (pencil, paper, notebook, etc.) at home before children start the school?
 - f) differ significantly according to being received educational materials (story books, coloring books, magnetic writing pad, etc.) them by their families?
 - g) differ significantly according to being read aloud stories by parents?
 - h) show a significant difference with going to bookstores, book fairs, and libraries with family?
 - ı) show a significant difference according to the presence of a library in their homes?
 - ı) show a significant difference according to the presence of their own libraries?
 - j) show a meaningful difference according to the presence of their own study room?
 - k) is there a meaningful relationship between reading attitudes of fourth graders and the number of books they read outside of the course book in one year?

Method

The research was done by using relational screening method. The research data were collected through a personal information form and the Attitude Scale Towards Book Reading developed by Darican (2014). The universe of the research is composed of 1405 students who are educated in the fourth grade of 47 official primary schools in Bartın city center. The research sample was determined by random sampling. Three primary schools take place in the sample. The scale was applied to 415 fourth graders who read in these schools. After missing scales were removed, 385 valid data were obtained. In analyzing the data, descriptive statistics, t-test, ANOVA and correlation tests were used.

Results, Discussion and Conclusion

The vast majority of the students have a strong reading attitude (79%). In terms of gender, female students' attitudes towards reading show a meaningful difference from male students. According to the level of education of fathers, the attitudes towards reading show statistically significant difference between those whose father graduated from primary school and university in favor of those whose father graduated from university. There is no statistically significant difference according to the educational level of the mothers. This is thought to be due to the fact that the mother, who has been trained at all levels, has a close interest in their children's reading.

It was seen that attitudes toward reading did not make a meaningful difference compared to children attending kindergarten. 15% of the students who participated in the survey did not go to kindergarten. The low rate and children being positively directed by parents and teachers are considered as the reason for not being differentiated from others in terms of reading attitude.

It was seen that in the pre-school period, taking newspapers, magazines, reading and writing materials; reading stories to children, visiting bookstores, book fairs, and libraries with children made significant differences in children's attitude towards reading. Additionally, it was seen that the parents' frequency of reading books was positively affecting students' reading attitudes. In these questions given with the "yes, sometimes, no" options, the reading attitude shows a steady increase from "no" to "yes". This result is important in order to demonstrate the role of families in improving reading attitude.

Children's attitudes towards reading differ significantly according to having a library at home, having their own library and study room.

There is a moderate and positive relationship between attitudes towards reading of fourth graders participated in the research and the number of books they read outside of the course book in one year.

Finally, it can be said that these outcomes are important in terms of showing the role of families in the reading attitude of children. Parents' reading culture results in the children's having positive attitudes towards reading, and the children read more.

Based on the research findings, the following suggestions are given:

1. It is necessary to carry out studies to develop positive attitudes of male students.
2. Parents' reading culture is an important influence on children's reading attitude. In this regard, parents should be informed. This orientation should begin at the pre-school period. Lifelong learning centers can take responsibility in this period. During the school period, teachers should inform parents and direct them.
3. Even a small shelf or a basket, children should have their own library.
4. Free reading books should also be provided by the Ministry of National Education such as textbooks.
5. It is suggested that elements such as family, teacher, friend environment which affect attitude should be determined by comparative research.

GİRİŞ

Bilgiye ulaşmanın sayısız yolları bulunmakla birlikte bu yolların çoğunluğu temel anlamda bilgi edinme yolu olan okumaya dayanmaktadır (Sünbül vd., 2010, s.1). Okuma sadece bilgi edinme amacı taşıyan bir eylem değildir. Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek, ruhsal yönden gelişmek, tutumları güçlendirmek ve sürdürmek, yeni öğrenilenlerle eski bilgileri organize etmek, kaygıdan kurtulmak için psikolojik savunma mekanizması kullanmak gibi temel ihtiyaçların giderilmesini de sağlar (Dökmen, 1994, s.32). Okuma bireyin kişisel gelişiminin yanı sıra toplumsal süreçlere katılımı sağlama, kültür aktarımını gerçekleştirme işlevleriyle sosyal boyutu olan bir eylemdir.

“Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilen, sentezleyebilen, okuma ve öğrenmeden zevk alan” bireyler yetiştirmek (Talim ve Terbiye Kurulu, 2015, s.3) Türkçe Öğretim Programı’nın vizyonları arasında yer almaktadır. Program’ın okuma ile ilgili nihai amacının öğrencilerin okuma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamak olduğu söylenebilir.

Okumanın alışkanlık olarak yerleşebilmesinde okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olmak önemlidir. Tutum “yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu”dur (Allport, 1967, s.4). Eğitimsel amaçlar için tutumlardan yararlanmak isteniyorsa güçlü bir tutum düzeyi ile davranış değişikliği gerçekleştirmek olasıdır. Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan öğrenilir. Tutumların öğrenilmesinde bireysel deneyimler, aile, akranlar, yazılı ve görsel basın, alınan eğitim, sosyal roller etkili olabilmektedir. Tutumlar, yeni yaşantılar ve yeni öğrenmeler sonucunda değişebilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010, s.127-132).

Yapılan araştırmalar okumaya yönelik tutum ile okuma alışkanlığı (Balci, Uyar ve Büyükkiz, 2012; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013), okuduğunu anlama (Sallabaş, 2008; Şeflek Kovacioğlu, 2006), okuduğunu anlama stratejilerini kullanma (Aydoğan, 2008; Güngör Kılıç, 2004), Türkçe dersi akademik başarısı (Bağcı, 2009; Balci, 2009; Karabay ve Kuşdemir Kayıran, 2010; Sallabaş, 2008), eleştirel okuma (Ünal, 2006), eleştirel düşünme (Ercapan, 2012) ve üst düzey düşünme becerileri arasında (Yavaş, 2013) olumlu yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, olumlu tutum geliştirmenin Türkçe öğretiminin birçok amacını gerçekleştirmek için önemli olduğunu göstermektedir.

Okumaya yönelik olumlu tutum geliştirebilmek için tutumları etkileyen değişkenlerin neler olduğunu bilmek gereklidir. İlköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının hangi düzeyde olduğunu ve hangi değişkenlerden etkilendiğini belirlemek üzere (Balci, 2009; Balci, Uyar ve Büyükkiz, 2012; Başaran ve Ateş 2009; Gür Erdoğan ve Demir, 2016; İşeri, 2010; Yavaş, 2013; Yıldız ve Kaman, 2016) yapılmış araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalarda; ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutum düzeylerinin yüksek olduğu (Balci, 2009; Başaran ve Ateş, 2009; Darıcan, 2014; Gür Erdoğan ve Demir, 2016), ancak öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arttıkça tutum düzeyinin düştüğü belirlenmiştir (İşeri, 2010). Cinsiyet açısından bakıldığında pek çok araştırma, kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir (Bağcı, 2009; Balci, 2009; Başaran ve Ateş, 2009; Gür Erdoğan ve Demir, 2016; İşeri, 2010). Bu durum, cinsiyetin okumaya yönelik tutumu yordayan önemli bir değişken (van Schooten ve de Gloppe, 2002) olduğunu göstermektedir.

Tutumların oluşmasında ailenin önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Bu nedenle araştırmalarda ebeveynlerin okumaya yönelik tutumu etkileyebileceği düşünülen pek çok özelliği ele alınmıştır. Gür Erdoğan ve Demir (2016), anne ve baba eğitimi değişkenlerinin okumaya yönelik tutumda anlamlı bir fark oluşturmadığını belirlemişlerdir. Darıcan (2014) ebeveynlerin çocukları anaokuluna göndermelerinin, evde okuma yazma materyalleri bulundurmalarının, eve düzenli bir şekilde gazete ve dergi gibi yayınlar almalarının, kitap okuma sıklıklarının, çocuklara sesli hikâye okumalarının çocukların okumaya yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde önemli değişkenler olduğunu belirlemiştir. Evde okuma kültürü yaratan ebeveynlerin genellikle evlerinde kitaplık buldukları görülmektedir. Araştırmalar evde kitaplıkları bulunan öğrencilerin kitaplıkları bulunmayanlara göre okumaya yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir (Darıcan, 2014; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013; Gür Erdoğan ve Demir, 2016). Sonuç olarak ebeveynlerin okuma kültürünün çocukların okuma

davranışlarını etkilediği söylenebilir. Bu nedenle bu araştırmada ebeveynlerin okuma davranışları çeşitli boyutlarda ele alınmıştır.

Alanyazında okuma tutumu ile okunan kitap sayısı arasında olumlu bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Bağcı, 2009; Balcı, Uyar ve Büyükkiz, 2012; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013; Gür Erdoğan ve Demir, 2016). Bu sonuç okumaya yönelik olumlu tutumların okuma davranışına dönüşebildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Okumanın alışkanlık halini alması için okumaya yönelik tutumların hangi yönde ve hangi düzeyde olduğunu, nelerden etkilendiğini belirlemek önemlidir. Öğrencinin okumaya yönelik olumsuz tutumu, eğitim kurumlarının okuryazar yetiştirmekten öteye gidememesine yol açmaktadır (Akkaya, 2011, 70). Okumaya yönelik tutumla sadece okuma alışkanlığı değil, okuduğunu anlama, Türkçe dersi akademik başarısı, eleştirel düşünme stratejilerini kullanma ve üst düzey düşünme becerileri arasında olumlu yönde ve anlamlı ilişkiler görülmektedir. Bu nedenlerle okumanın alışkanlık halini alması için okumaya yönelik tutumları incelemek önemlidir. Araştırma sonuçlarının ilkokullarda alınacak tedbirleri öngörmek ve eğitim ortamında yapılabilecek çalışmaları planlamak açısından alana katkı sağlayabileceği öngörülmektedir.

Araştırmanın problem cümlesi "İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları nasıldır?" şeklinde belirlenmiştir. Konu aşağıdaki alt problemler çerçevesinde ele alınmıştır:

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları;
 - a) cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - b) anne ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
 - c) annelerinin ve babalarının kitap okuma sıklığına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
 - ç) anaokuluna gitmelerine anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - d) okula başlama öncesi eve gazete ve dergi alınmasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - e) okula başlama öncesi evdeki okuma yazma materyallerini (kalem, kâğıt, defter vb.) kullanmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - f) ailelerinin kendilerine eğitim materyalleri (hikâye kitapları, boyama kitapları, manyetik yazı tahtası vb.) almalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - g) ailelerinin kendilerine sesli hikâye okumalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - h) aileleriyle birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmelerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - ı) evlerinde kitaplık bulunmasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - i) kendilerine ait kitaplıklarının bulunmasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - j) kendilerine ait çalışma odası bulunmasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - k) ile ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Okumaya yönelik tutumun bağımsız değişkenlerle ilişkilendirildiği bu çalışma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. "İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir." (Karasar, 2009, s.81).

Araştırmanın uygulaması 10-14 Nisan 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Ölçeklerin doldurulması her sınıfta 15-20 dakika sürmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Bartın merkezindeki ilkokullarda okuyan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bartın merkeze bağlı 47 ilkokulda, her sınıftan toplam 6480 öğrenci bulunmaktadır. Bu okullardaki dördüncü sınıf öğrencilerinin mevcudu 1405'tir. Evrenin tamamına ulaşmak ekonomik olmadığı için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bartın merkezde yer alan 3 ilkokul basit tesadüfi yöntemle araştırma örnekleme olarak belirlenmiştir. Bu 3 okulun dördüncü sınıflarında okuyan 415 öğrencinin tamamına ölçek uygulanmıştır, ancak 385 geçerli ölçek, veri analizine alınmıştır. Araştırma sonuçlarının 100000 kişilik evrene genellenebilmesi için 384 öğrenci ile çalışmanın gerekli olduğu (Gay, 1996, s.125) göz önüne alındığına, 385 geçerli verinin araştırma evrenini temsil edebilecek yeterlikte olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Darıcan (2014) tarafından geliştirilen "Kitap Okumaya İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturan bilgileri içermektedir. İkinci bölüm ise okumaya yönelik tutum ölçeğini içermektedir. Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği, 22'si olumlu, 4'ü olumsuz toplam 26 maddeden oluşmaktadır. Üçlü Likert tipi ölçeğin seçenekleri tamamen katılıyorum, kararsızım ve hiç katılmıyorum şeklindedir.

Ölçek geliştirme sürecinde geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuş, 3 uzmandan alınan dönütler doğrultusunda tekrar düzenlenmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin ön uygulaması 89 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan güvenirlik analizinde Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının 0.853 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek üzere KMO değeri ve Bartlett sonuçlarına bakılmış, KMO 0.866 olarak belirlenmiş ve Bartlett testi sonucu anlamlı çıkmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin madde faktör yüklerinin .41 ile .85 arasında değiştiği, dört boyutlu olduğu ve varyansın %50'sini açıkladığı belirlenmiştir (Darıcan, 2014, s.36-37). Bu araştırmada ölçek toplam puanlarından elde edilen veriler analiz edilmiştir ve ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .881 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam puanları bakımından 1-1.66 arasındaki ortalama puanlar zayıf tutumu; 1,67-2,33 orta düzeyde tutumu ve 2,34-3 güçlü düzeyde tutumu göstermektedir.

Veri Çözümleme Teknikleri

Öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeyi betimsel istatistik analiziyle, tutum ile bağımlı değişken arasında fark aranan alt problemlerden iki gruplu olanlar t testiyle, ikiden fazla grup arasında fark arananlar ANOVA ile; tutum ile ders kitabı dışında bir yılda okunan kitap sayısı arasında ilişki aranan alt problemde korelasyon testiyle veriler analiz edilmiştir. Korelasyon düzeyi Cohen (1988) tarafından belirlenen aralıklar dikkate alınarak yorumlanmıştır. Buna göre .10-.29 düşük, .30-.49 orta ve .50-1.00 yüksek düzeyde ilişki göstermektedir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin (bundan sonra öğrenciler olarak anılacaktır) okumaya yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirlemeye yöneliktir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeyleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeyleri

Düzyey	Puan Aralığı	Sıklık	Yüzde
Zayıf	1-1,66	8	2
Orta	1,67-2,33	73	19
Güçlü	2,34-3.00	304	79
Toplam		385	100

Öğrencilerin %2'si zayıf, %19'u orta ve %79'u güçlü düzeyde okuma tutumunu sahiptir. Tutum ortalaması 2,77 olarak belirlenmiştir. Bu ortalama da öğrencilerin güçlü okuma tutumunu sahip olduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farkı Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Okumaya yönelik tutumun cinsiyete göre farkı

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kız	194	69,155	5,9109		7,845	,000
Erkek	191	62,801	9,5786	383		

Kız öğrencilerin okumaya yönelik tutum puanları ortalaması (69,15) erkek öğrencilerin tutum puanları ortalamasına (62,80) göre anlamlı bir fark göstermektedir ($p < ,05$).

Öğrencilerinin baba ve annelerinin eğitim durumuna göre tutum ortalamaları Tablo 3 ve Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 3. Baba eğitim durumuna göre tutum puanları betimsel istatistikleri

	N	\bar{X}	SS
İlkokul Mezunu Değil	18	64,4444	7,74006
İlkokul	48	62,3125	8,53817
Ortaokul	78	66,9744	7,12408
Lise	108	65,6852	8,96686
Üniversite	133	67,2331	8,75672

Tablo 4. Anne eğitim durumuna göre tutum puanları betimsel istatistikleri

	N	\bar{X}	SS
İlkokul Mezunu değil	16	63,3125	7,49861
İlkokul	90	64,3333	9,93009
Ortaokul	76	66,6053	7,45132
Lise	109	66,7248	7,95807
Üniversite	94	66,7340	8,63623

Öğrencilerin baba ve anne eğitim durumuna göre tutum puanları incelendiğinde üniversite mezunu baba ve annelerin çocuklarının en yüksek tutum puanlarına sahip oldukları görülmektedir. Ortalamalar arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek üzere ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının baba ve annelerinin eğitim durumuna göre farkı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Orta.	F	p	Anlamlı Fark
Baba	Gr.arası	983,22	4	245,81	3,45	,009	İlkokul-Üni.
	Gr.içi	27077,77	380	71,26			
	Toplam	28060,99	384				
Anne	Gr.arası	501,30	4	125,33	1,72	,143	Fark yok
	Gr.içi	27559,69	380	72,53			
	Toplam	28060,99	384				

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğrencilerin babalarının eğitim durumu okumaya yönelik tutumda anlamlı bir fark yaratmaktadır ($F_{4,380}=3,450$; $p < ,05$). Farkın kaynağını belirlemek üzere yapılan Scheffe analizinde, babası ilkökullü ve üniversite mezunu olan öğrenciler arasında babası üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir. Anne eğitim durumuna göre okumaya yönelik tutumda anlamlı bir fark görülmemektedir ($F_{4,380}=1,728$; $p < 0,05$).

Öğrencilerinin babalarının ve annelerinin kitap okuma sıklığına göre tutum ortalamaları Tablo 6 ve 7'de görülmektedir.

Tablo 6. Babalarının kitap okuma sıklığına göre öğrencilerin okuma tutumu ortalamaları

	N	\bar{X}	SS
Hiç	103	63,2039	9,71492
Bazen	214	66,9065	7,76356

Sürekli	68	67,3971	8,17922

Tablo 7. Annelerinin kitap okuma sıklığına göre öğrencilerin okuma tutumu ortalamaları

	N	\bar{X}	SS
Hiç	69	62,0145	9,73244
Bazen	203	65,9901	8,58677
Sürekli	113	68,4602	6,64540

Tablo 6 ve 7’de sürekli okuyan baba ve annelerin çocuklarının en yüksek okuma tutumu puanlarına sahip oldukları, hiç okumayan baba ve annelerin çocuklarının ise en düşük okuma tutumu puanına sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin babalarının ve annelerinin kitap okuma sıklığına göre okumaya yönelik tutumlarında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek üzere ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının babalarının ve annelerinin kitap okuma sıklığına göre farkı

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Orta.		p	Anlamlı Fark
				F			
Baba	Gruplararası	1113,87	2	556,93	7,89	,000	Hiç-Bazen, Sürekli
	Gruplariçi	26947,13	382	70,54			
	Toplam	28060,99	384				
Anne	Gruplararası	1779,96	2	889,98	12,94	,000	Hiç-Bazen, Sürekli; Bazen-Sürekli
	Gruplariçi	26281,04	382	68,79			
	Toplam	28060,97	384				

Yapılan ANOVA sonucunda öğrencilerin baba ($F_{2, 382} = 7, 895$; $p < ,05$) ve annelerinin ($F_{2, 382} = 12,936$; $p < ,05$) kitap okuma sıklığına göre okuma tutumlarının anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Yapılan Scheffe testi sonucunda babalarının kitap okuma durumuna göre farkın kaynağı belirlenmiştir. Buna göre babaları hiç kitap okumayan öğrencilerle, babaları bazen ve sürekli kitap okuyan öğrenciler arasında, babaları bazen ve sürekli okuyan öğrenciler lehine anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir. Annelerinin kitap okuma sıklığına göre farkın kaynağını belirlemek için Dunnett C testi yapılmıştır. Anneleri hiç okumayanlarla bazen ve sürekli okuyanlar arasında bazen ve sürekli okuyanlar lehine; bazen ve sürekli okuyanlar arasında sürekli okuyanlar lehine anlamlı farklar belirlenmiştir.

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının anaokuluna gitmelerine göre farkı Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının anaokuluna gitmelerine göre farkı

Anaokulu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evet	327	66,284	8,5009	383	1,54	,125
Hayır	58	64,413	8,7158			

Tablo 9’da görüldüğü gibi anaokuluna giden öğrencilerin okumaya yönelik tutum ortalamaları gitmeyen öğrencilere göre daha yüksektir, ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($p > 0,05$).

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının okula başlama öncesi eve gazete ve dergi alınmasına göre ortalamaları Tablo 10’da görülmektedir.

Tablo 10. Okula başlama öncesi eve gazete ve dergi alınmasına göre okuma tutumu ortalamaları

	N	\bar{X}	SS
Evet	133	68,0677	8,96221
Bazen	161	66,1739	7,35830
Hayır	91	62,6813	8,95654

Tablo 10’da okula başlama öncesi eve gazete ve dergi alınmayan öğrencilerin diğerlerine göre en düşük düzeyde okuma tutumuna sahip oldukları (62,68), evlerine düzenli gazete ve dergi giren öğrencilerin ise en yüksek tutum ortalamasına sahip oldukları (68,06) görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının okula başlama öncesi eve gazete ve dergi alınmasına göre farkı

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gr.arası	1575,72	2	787,86	11,36	,000	Hayır-Bazen,
Gr.içi	26485,28	382	69,33			Her gün
Toplam	28060,99	384				

Tablo 11’de öğrencilerin okula başlama öncesi eve gazete ve dergi alınmasına göre okuma tutumlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,382}=11,36$; $p<,05$). Yapılan Scheffe testi sonucunda hayır diyen öğrencilerle bazen ve evet diyen öğrenciler arasında, bazen ve evet diyen öğrenciler lehine okuma tutumlarında anlamlı farklar belirlenmiştir.

Öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının okula başlamadan önce evdeki okuma yazma materyallerini (kalem, kâğıt, defter vb.) kullanmalarına göre okuma tutum ortalamaları Tablo 12’de, ANOVA sonucu Tablo 13’te görülmektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin okula başlamadan önce evdeki okuma yazma materyallerini kullanmalarına göre okuma tutumu ortalamaları

	N	\bar{X}	SS
Evet	249	67,6265	7,56698
Bazen	104	63,3173	9,73560
Hayır	32	62,0938	8,42944

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğrencilerin okula başlamadan önce evdeki okuma yazma materyallerini kullanma durumuna göre okuma tutum puanları “hayır, bazen, evet” sırasına paralel olarak artış göstermektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin okuma tutumlarının okula başlamadan önce evdeki okuma yazma materyallerini kullanmalarına göre farkı

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gr.arası	1895,49	2	947,742	13,84	,000	Evet-
Gr.içi	26165,51	382	68,496			Bazen,
Toplam	28060,99	384				Hayır

Tablo 13’te okula başlamadan önce evdeki okuma yazma materyallerini kullanma durumuna göre okuma tutum puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,382}=13,836$; $p<,05$). Yapılan Dunnett C testi sonucunda evet ile bazen ve hayır diyen öğrenciler arasında evet diyenler lehine anlamlı farklar belirlenmiştir.

Öğrencilerin ailelerinin çocuklara okul öncesinde eğitim materyalleri (hikâye kitapları, boyama kitapları, manyetik yazı tahtası vb.) almalarına göre okumaya yönelik tutumlarının ortalamaları Tablo 14’te ve ANOVA sonucu Tablo 15’te görülmektedir.

Tablo 14. Ailelerin çocuklara okul öncesinde eğitim materyalleri almalarına göre okumaya yönelik tutum ortalamaları

	N	\bar{X}	SS
Evet	273	67,7656	7,32165
Bazen	89	62,0899	9,92201
Hayır	23	60,2174	9,13513

Tablo 14’te ailelerinin kendilerine eğitim materyalleri almalarına göre okumaya yönelik tutum ortalamalarının hayır diyen öğrencilerde en düşük, evet diyen öğrencilerde en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının ailelerinin kendilerine eğitim materyalleri almalarına göre farkı

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gr.arası	2980,81	2	1490,404	22,70	,000	Evet-Bazen,
Gr.içi	25080,19	382	65,655			Hayır
Toplam	28060,99	384				

Tablo 15'te görüldüğü gibi, ANOVA testi sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının, ailelerinin kendilerine eğitim materyalleri almalarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($F_{2,382}=22,701$; $p<,05$). Dunnett C testi ile farkın evet ile bazen ve hayır diyen öğrenciler arasında, evet diyen öğrenciler lehine olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin ailelerinin kendilerine sesli hikâye okumalarına göre okumaya yönelik tutumlarının ortalamaları Tablo 16'da ve ANOVA sonucu Tablo 17'de görülmektedir.

Tablo 16. Okumaya yönelik tutumun ailelerinin kendilerine sesli hikâye okumalarına göre betimsel istatistikleri

	N	\bar{X}	SS
Evet	231	67,5844	7,99948
Bazen	105	65,2762	7,78373
Hayır	49	60,1020	9,89791

Tablo 16'da ailelerinin kendilerine sesli hikâye okumadığını belirten öğrencilerin en düşük okuma tutumu puanına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 17. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının ailelerinin kendilerine sesli hikâye okumalarına göre farkı

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gr.arası	2339,41	2	1169,71	17,372	,000	Hayır-Bazen,
Gr.içi	25721,58	382	67,33			Evet
Toplam	28060,99	384				

ANOVA testi sonucunda, öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının ailelerinin kendilerine sesli hikâye okumalarına göre anlamlı farklar gösterdiği belirlenmiştir. Scheffe testi sonucunda, hayır diyen öğrencilerle bazen ve evet diyen öğrenciler arasında, bazen ve evet diyen öğrenciler lehine anlamlı farklar bulunduğu görülmüştür.

Öğrencilerin aileleriyle birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmelerine göre okumaya yönelik tutumlarının ortalaması Tablo 18'de ve ANOVA sonuçları Tablo 19'da görülmektedir.

Tablo 18. Öğrencilerin aileleriyle birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmelerine göre okumaya yönelik tutumlarının ortalaması

	N	\bar{X}	SS
Evet	98	69,6939	7,02632
Bazen	141	66,9716	7,52324
Hayır	146	62,5890	9,16490

Tablo 18'de aileleriyle birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmeyen öğrencilerin en düşük okuma tutumu puanına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 19. Öğrencilerin Aileleriyle Birlikte Kitabevi, Kitap Fuarı ve Kütüphanelere Gitmelerine Göre Okumaya Yönelik Tutumlarının Farkı

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Gr.arası	3168,95	2	1584,47	24,32	,000	Hayır-Bazen,
Gr.içi	24892,05	382	65,16			Evet;

Toplam	28060,99	384	Bazen-Evet

Tablo 19'da öğrencilerin aileleriyle birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmelerine göre okumaya yönelik tutumlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,382}=24,316$; $p<,05$). Dunnett C testi sonucunda hayır diyen öğrencilerle bazen ve evet diyen öğrenciler arasında, bazen ve evet diyen öğrenciler lehine; bazen ve evet diyen öğrenciler arasında evet diyen öğrenciler lehine anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının evlerinde kitaplık bulunmasına, kendilerine ait kitaplığının olmasına ve kendilerine ait çalışma odası bulunmasına göre farkı Tablo 20'de görülmektedir.

Tablo 20. Okumaya yönelik tutumun evde kitaplık bulunmasına, kendilerine ait kitaplık ve çalışma odası bulunmasına göre farkı

Değişkenler	N	\bar{X}	S	sd	t	p	
Evde kitaplık	Evet	294	66,97	8,0017	383	4,084	,000
	Hayır	91	62,87	9,5046			
Kendi kitaplığı	Evet	251	67,57	7,7597	383	4,854	,000
	Hayır	134	63,05	9,1843			
Çalışma odası	Evet	289	66,84	8,2259	383	3,398	,001
	Hayır	96	63,47	9,0332			

Tablo 20'de öğrencilerin evlerinde kitaplık bulunmasına ($t_{383}=4,084$; $p<,05$); kendilerine ait kitaplıklarının olmasına ($t_{383}=4,854$; $p<,05$); ve kendilerine ait çalışma odası bulunmasına ($t_{383}=3,398$; $p<,05$); göre okuma tutumlarının anlamlı farklar gösterdiği görülmektedir. Ortalamalar dikkate alındığında evinde kitaplık bulunan, kendisine ait kitaplığı ve çalışma odası olan öğrencilerin, bu olanaklara sahip olmayan öğrencilere göre okuma tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okuma tutumundaki farkın bu olanaklara sahip olan öğrenciler lehine olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı arasındaki ilişki Tablo 21'de görülmektedir.

Tablo 21. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı arasındaki ilişki

		Tutum	Kitap sayısı
Spearman	İlişki Katsayısı	1,000	,380(**)
Korelasyonu	p	.	,000
	N	385	385

** Korelasyon önem düzeyi 0.01 (2-yönlü).

Araştırmaya katılan öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı arasındaki ilişki katsayısı .380 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının, bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı ile orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları incelenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun güçlü bir okuma tutumuna sahip olduğu (%79) görülmüştür. Bu sonuç benzer araştırma sonuçları ile örtüşmektedir (Darıcan, 2014; Yavaş, 2013).

Bağımsız değişkenlerin neredeyse tamamının okuma tutumunda anlamlı farklar yarattığı belirlenmiştir. Cinsiyet bakımından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumaya yönelik tutum puanları anlamlı bir fark göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazında yapılan araştırmalarla örtüşmektedir (Bağcı, 2009; Balcı, 2009; Başaran ve Ateş, 2009; Bütün Ayhan, Şimşek ve Biçer, 2014; Darıcan, 2014; Gür Erdoğan ve Demir, 2016; İşeri, 2010; Yıldız ve Kaman,

2016). Bu durum, erkek öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerine yönelik araştırmalar ve çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin baba ve anne eğitim durumuna göre okuma tutumu puanlarına bakıldığında üniversite mezunu baba ve annelerin çocuklarının en yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre okumaya yönelik tutum puanlarının, babası ilkökul ve üniversite mezunu olan öğrenciler arasında, babası üniversite mezunu olanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonuç, Katrancı (2015) ve Gür Erdoğan ve Demir (2016) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bu sonucun, her düzeyde eğitim almış annenin, çocukların okumaları ile yakından ilgilenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anne ve babaların kitap okuma sıklığının öğrencilerin okuma tutumlarını olumlu etkilediği görülmüştür. Anne ve babası hiç kitap okumayan çocukların okuma tutumları anne ve babası bazen ve sık sık kitap okuyan çocuklara göre anlamlı farklar göstermektedir. Keleş (2006), yaptığı araştırmada anne ve babaların kitap okumasının çocuklar tarafından “oldukça önemli” düzeyde algılandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum, okulun amaçları ve bu amaçlara ulaşmada ebeveynlerin rolü konusunda velilerin bilgilendirilmesini, yönlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının anaokuluna gitmelerine göre anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %15’i anaokuluna gitmemişlerdir. Oranın az olması ve bu öğrencilerin ailede ve ilkökul sürecinde öğretmenleri tarafından olumlu yönlendirilmesi, okuma tutumu bakımından diğerleriyle fark görülmemesinin nedenleri olarak düşünülmektedir.

Okul öncesi dönemde; eve gazete ve dergi alınmasına, çocukların evdeki okuma yazma materyallerini (kalem, kâğıt, defter vb.) kullanmalarına, ailelerinin kendilerine eğitim materyalleri (hikâye kitapları, boyama kitapları, manyetik yazı tahtası vb.) almalarına ve çocuklara sesli hikâye okumalarına; birlikte kitabevi, kitap fuarı ve kütüphanelere gitmelerine göre okuma tutumunun anlamlı farklar gösterdiği belirlenmiştir. “Evet, bazen, hayır” seçenekleriyle verilen bu sorularda okuma tutumu “hayır”dan “evet”e doğru düzenli artış göstermektedir. Bu sonuç, ailelerin okuma tutumu geliştirmedeki rolünü ortaya koyması bakımından önemlidir. Ebeveynlerin okumaya önem vermesi, çocuğun okumayı sevmesi ile sonuçlanmaktadır. Okul öncesi dönemde anne ve babanın okuma kültürü arasında önemli farkların bulunması bile çocukların okuma kültürü potansiyelini azaltıcı olabilmektedir. Ebeveynlerin, kendilerini öğrenme sürecinde çocuğun karşılaşılabileceği ilk öğretmen olarak görmeme eğiliminde olmaları ise çocuğun yalnız okuma tutumunu değil, okul başarısını da etkileyen sonuçlar yaratmaktadır (Kim ve Kwon, 2002).

Öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının evlerinde kitaplık bulunmasına, kendine ait bir kitaplığı ve çalışma odası olmasına göre anlamlı farklar gösterdiği görülmüştür. Evde kitaplık bulunması değişkeninin okuma motivasyonunda önemli bir faktör olduğu, evinde kitaplık bulunan çocukların okuma tutum puanlarının daha yüksek olduğu (Bütün Ayhan, Şimşek ve Biçer, 2014; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013) diğer araştırmalarda da görülmektedir. Çocukların, sürekli görebilecekleri ve kullanabilecekleri bir kitaplık, çocuk için okumanın sevilmesi ve davranış haline gelmesinde önemli bir etkidir. Bu nedenle ebeveynlerin, evlerinde bir kitaplık oluşturma sorumluluğu bulunmaktadır (Yılmaz, 2004, s.117).

Araştırmaya katılan öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının, bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı ile orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç iki yönlüdür. Yani okuma tutumu olumlu olan çocukların daha çok okuyacağı söylenebileceği gibi, daha çok okuyan çocukların okuma tutumunun daha olumlu olacağı da söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazında yapılan başka çalışmalarla örtüşmektedir (Bütün Ayhan, Şimşek ve Biçer, 2014; Gür Erdoğan ve Demir, 2016).

Bu araştırmanın sınırlılıklarından biri ebeveynlerin okuma kültürünün okuma tutumuna katkısının, öğrencilerin algısına dayalı olarak belirlenmesidir. Öğrencilerin algısı ile ebeveynlerin gerçek okuma davranışlarının ne derece örtüştüğü karşılaştırmalı bir araştırma ile ortaya konulabilir. Bir diğer sınırlılık da okuma tutumunu etkileyen öğretmen ve arkadaş çevresi faktörlerinin araştırmada ele alınmamasıdır. Öğretmen, aile ve arkadaş çevresi faktörlerinin

okuma tutumu ile ilişkisi, aile ile öğretmen tutumları arasındaki uyumun öğrenciye nasıl yansıdığı ayrıca araştırılması gereken konulardır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Erkek öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerine yönelik araştırmalar ve çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

2. Velilerin okuma kültürü çocukların okuma tutumunda önemli bir etkidir. Bu konuda velilerin bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi gereklidir. Bu yönlendirme okul öncesinde başlamalıdır. Okul öncesinde yaşam boyu öğrenme merkezleri görev üstlenebilir. Okul döneminde ise öğretmenler aileleri bilgilendirmeli ve yönlendirmelidir.

3. Çocukların -küçük bir raf, hatta bir sepet bile olsa- kendilerine ait bir kitaplığının olması sağlanmalıdır.

4. MEB tarafından ücretsiz ders kitapları desteği verildiği gibi okuma kitapları desteği de verilmelidir.

5. Araştırmacılara yönelik olarak tutumu etkileyen aile, öğretmen, arkadaş çevresi gibi unsurların karşılaştırmalı araştırmalarla belirlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akkaya, N. (2011). İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersinde okuduğunu anlama stratejilerini kullanmanın tutuma etkileri. *Milli Eğitim*, 191, 68-76.

Allport, G. W. (1967). *Attitudes*. In M. Fishbein (Ed.), *Reading in attitude theory and measurement*. (pp. 1-14). New York: John Wiley&Sons.

Aydoğan, R. (2008). *Okumaya karşı olumlu ve olumsuz tutuma sahip 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları okuduğunu anlama stratejileri ve yaratıcılık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Bağcı, H. (2009). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının değerlendirilmesi*. II. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, 9-11 Aralık, Lefkoşa.

Balcı, A. (2009). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 265-300.

Balcı, A., Uyar, Y. ve Büyükkız, K. K. (2012). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 7 (4), 965-985.

Başaran, M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 73-92.

Bütün Ayhan, A., Şimşek, Ş. ve Biçer, A. M. (2014). An analysis of children's attitudes towards reading habits. *European Journal of Research on Education, Special Issue: Contemporary Studies in Education*, 13-18.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri analizi el kitabı*. (14. basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.) Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Darıcan, A. M. (2014). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psiko-sosyal bir araştırma*. İstanbul: MEB Yayınları.

Durualp, E., Çiçekoğlu, P. ve Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (1), 115-132.

Epcapan, C. (2012). Ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile okumaya ilişkin tutumları arasındaki ilişki. *Turkish Studies*, 7 (4), 1711-1726.

Gay, L. R. (1996). *Educational research*. Florida: Prentice-Hall.

- Güngör Kılıç, A. (2004). *İşbirlikli öğrenme, okuduğunu anlama, strateji kullanımı ve tutum*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Güngör, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gür Erdoğan, D. ve Demir, Y. E. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 85-96.
- İşeri, K. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 468-487.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar*. (12. basım). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karabay, A. ve Kuşdemir Kayıran, B. (2010). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerileri ve okumaya ilişkin tutumları arasındaki ilişki. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (38), 110-117.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (20.bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katrancı, M. (2015). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3 (2), 49-62. <http://dx.doi.org/10.16916/aded.41165>
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim dördüncü ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Talim ve Terbiye Kurulu. (2015). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Kim, M. & Kwon, H. (2002). The differences in attitudes toward emergent literacy of children among teachers, mothers, and fathers in kindergartens and daycare centers in Korea. *Reading Improvement*, 39 (3), 124-148.
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (16), 141-155.
- Sünbül, A. M., Çalışkan, M., Yılmaz, E., Çintaş, D., Alan, S., Demirer, V. ve Ceran, D. (2010). *Lise öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu (9-10-11-12. sınıflar)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.
- Şeflek Kovacıoğlu, N. (2006). *İlköğretim ikinci sınıflarında aile çevresi ve çocuğun okumaya karşı tutumu ile okuduğunu anlama becerisi arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Ünal, E. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve okumaya ilişkin tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yavaş, S. (2013). *İlköğretim dördüncü ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yıldız, M. ve Kaman, Ş. (2016). İlköğretim (2-6. sınıf) öğrencilerinin okuma ve yazma tutumlarının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 507-522.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 115-136.